

СУЧАСНИЙ СТАН УРБАНІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Брожко Марія Віталіївна

Здобувачка вищої освіти
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Власенко Руслана Петрівна

Кандидатка біологічних наук, доцентка,
доцентка кафедри екології та географії,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

У світі все більше людей надають перевагу життю в міських районах перед сільськими. Процес зростання ролі міст у функціонуванні та розвитку суспільства шляхом збільшення кількості міського населення та поширення міського способу життя має назву «урбанізація»[1]. Процеси урбанізації торкнулись і України, де показник міського населення становить 69,54 %, що вказує на те, що країна є високоурбанізованою [2]. Проте, спостерігаються суттєві внутрішньорегіональні відмінності, у кожному регіоні процес урбанізації проходить по-різному. У цьому контексті основна увага має бути приділена слаборозвиненим та депресивним регіонам, таким як Житомирщина. З теоретичної та практичної точки зору важливим є більш глибоке розуміння тенденцій, закономірностей та факторів, що визначають стан та рівень урбанізаційних процесів Житомирської області.

Вагомий внесок у дослідженні урбанізаційних процесів зробили такі українські вчені як Г. Коваленко, С. Мохначук, М. Ковтонюк, М. Крачило, Ю. Пітюренко, що розробляли концепцію територіальних систем міських поселень. Праці вчених К. Мезенцева, Я. Олійника, Н. Мезенцевої дали змогу оцінити урбаністичні процеси України та показати її специфіку в окремих регіонах [3].

Глобальна тенденція урбанізації торкнулась міст Житомирської області, відбулося швидке зростання кількості міського населення. З'ясовано, що за останні 20 років кількість міського населення області збільшувалась з кожним роком. Проте, слід відмітити, що загалом область характеризується незначним рівнем урбанізованості - на початок 2022 року 59,6% населення Житомирської області проживало у містах, тоді як середній показник по Україні становив 69%. Отже, рівень урбанізації в Житомирській області є нижчим, ніж у більшості регіонах України. Також звертаємо увагу на те, що рівень урбанізованості протягом останніх років зростав повільними темпами.

Загалом збільшення кількості міського населення призвело до того, що кількість міст у області збільшилась. Станом на 2000р. у Житомирській області налічується 9 міст - Житомир, Звягель, Коростень, Бердичів, Овруч, Малин, Коростишів, Радомишль, Андрушівка. Згодом статус міста отримали три

селища міського типу: Баранівка (2001р.), Олевськ (2003р.) та Чуднів (2012 р.). Станом на 2022р. кількість міст в області становить 12.

Житомирська область поділена на чотири райони, в яких кількість міст не однакова. Найбільше їх розташовано в Житомирському (м. Житомир, м. Чуднів, м. Коростишів, м. Радомишль) та Коростенському (м. Коростень, м. Овруч, м. Олевськ, м. Малин) районах. По два міста мають Бердичівський (м. Бердичів, м. Андрушівка) та Звягельський (м. Звягель, м. Баранівка) район. (Рис.1)

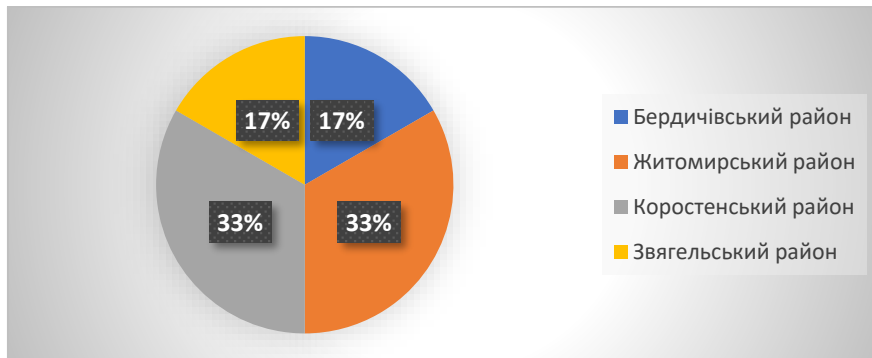

Рис. 1. Кількість міст у районах Житомирської області станом на 2022 роки (побудовано автором на основі даних джерела [4])

Аналізуючи міста Житомирської області слід також звернути увагу на чисельність населення міських поселень, тому проведено розподіл міст за категоріями.

За проаналізованими даними було розроблено картосхему Житомирської області з категоріями міст (Рис.2).

Таким чином, у Житомирській області одне велике місто, середніх міст – 3 та малих – 8. Як і загалом в Україні в області домінують малі міста.

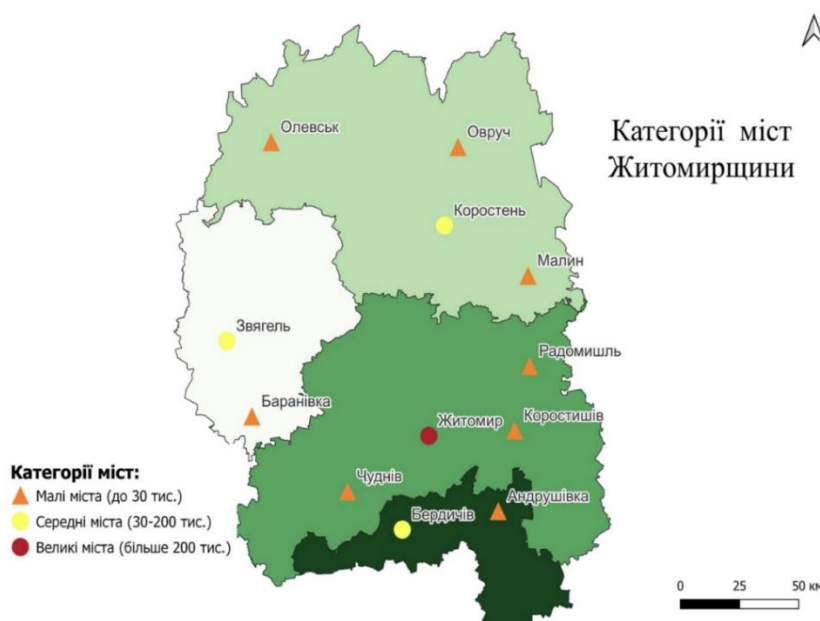

Рис. 2. Категорії міст Житомирської області (побудовано автором на основі даних джерела [4])

Для оцінки урбанізаційних процесів Житомирщини, проаналізовано показники забезпеченості житловим фондом, централізованим водопостачанням і каналізацією міських територій області.

Міський житловий фонд Житомирської області становить 16557,5 тис. м² (станом на 2022р.). З 2000р. по 2015р. міський житловий фонд області поступово зростає, а за останні 7 років спостерігаються не суттєві зміни. Проте важливо зазначити, що у 2019 році він був найбільшим та становив - 16873,7 тис. м² (Рис.3).

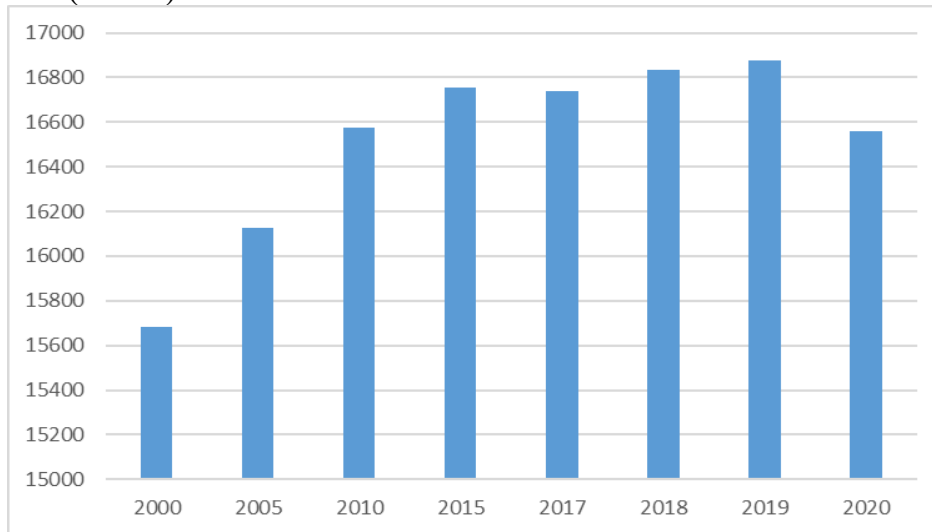

Рис. 3. Міський житловий фонд Житомирської області, тис. м² загальної площі. (побудовано автором на основі даних джерел [4])

Було проведено порівняння показників житлового фонду міської місцевості Житомирської області із сусідніми областями (станом на 2022р.). (Рис.4)

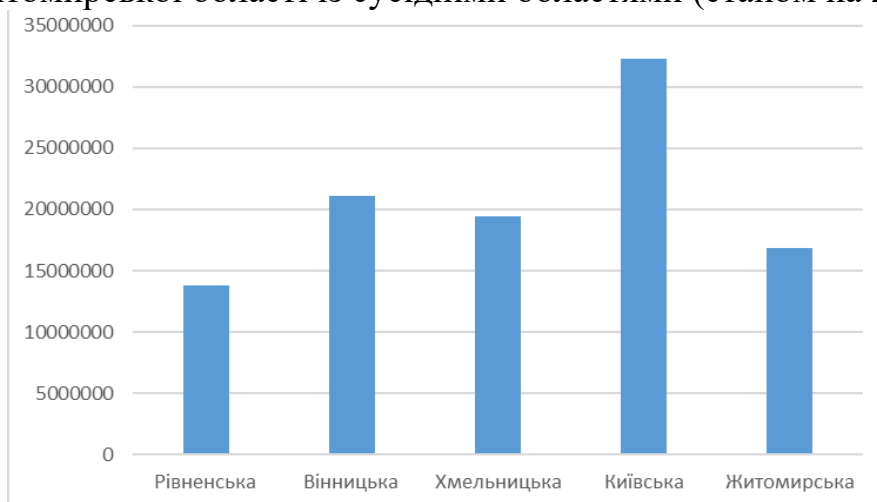

Рис. 4. Міський житловий фонд Рівненської, Вінницької, Хмельницької, Київської, Житомирської областей тис. м² загальної площі (Побудовано автором на основі даних джерела [5])

З'ясовано, що житловий фонд міської місцевості Житомирщини є одним з найнижчих з поміж сусідніх областей, нижчий показник має тільки Рівненська область.

Каналізація та централізоване водопостачання є також одним з важливих індикаторів міського способу життя, оскільки ці показники дають змогу оцінити реальний рівень урбанізації. Тому доцільним є визначення обладнання міського житлового фонду цими комунікаціями.

Аналіз наявної інформації дозволяє нам стверджувати, що міські території області не достатньо забезпечені водопостачанням та каналізацією, так як тільки 63% населення міст мають водопостачання та 62,4% - каналізацію.

Отже, останні 20 років на Житомирщині відбувались процеси урбанізації, про що свідчить збільшення кількості міського населення та кількості міст, проте слід зазначити що ці зміни не були надто інтенсивними і донині Житомирська область має нижчий рівень урбанізованості перед регіонів України. Тому, можна стверджувати, що урбанізаційні процеси в області ще не завершилися та триватимуть і надалі.

Список літератури:

1. Підгрушний, Г. П. Формування системи полюсів зростання в Україні як передумова її переходу до моделі поліцентричного просторового розвитку. Український географічний журнал. 2017. с.48-54.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Урбаністична Україна : в епіцентрі просторових змін : монографія / за ред. : К. Мезенцева, Я. Олійника, Н. Мезенцевої. Київ : Вид-во «Фенікс», 2017. 438 с.
4. Статистичний щорічник Житомирської області за 2021 рік. Головне управління статистики у Житомирській області.
5. Житловий фонд за регіонами [Електронний ресурс]. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/zf/zf_reg/arh_zf_reg_u.htm .